

Claudia LIPAN

În marea trecere...

Ce se poate spune despre un om care trăiește experiența unei morți clinice și apoi se întoarce printre cei vii, aducând cu sine mesajele celor care nu mai sunt printre noi? Că e un norocos. Că nu mai e lucid la minte. Că e un profet. Că nu e el. Că e prea de tot. Ne întrebăm cu o curiozitate uluitoare și în conștiința unei „treceri dincolo“ lucrurile zilnice capătă alt sens; devin mai complicate, ca un eseu personal, sau mai simple, ca o rezolvare. Doar „trecerea“ rămâne aceeași, iar gândul la ea rămâne o taină a noastră, a tuturor, pe care o păstrăm și o căutăm în funcție de ceea ce trăim. Dar ce spun ceilalți? Poate spun că n-au avut vreme, că se gândesc cum mai arată copiii lor, că și copiii au devenit părinți, că simt nevoia să mai audă un ceas ticăind... Așa ne spune *Janko* în piesa dramaturgului Dusan Kovacevic, un personaj neobișnuit de energic pentru *Tărâmul celălalt* căruia îi aparține. Așa ne transmite regizorul Horea Popescu prin montarea, decorul și muzica la care a lucrat pentru acest spectacol.

Profesorul Mihajlo, arheolog de renume care și-a transformat pasiunea într-un muzeu de istorie, moare pe neașteptate, lăsând în urmă litația pentru casă între copiii și vecini, nunta zgomotoasă a foștilor elevi și un ucenic devotat. Dincolo, se va reîntâlni cu soția sa și câțiva necunoscuți care îi vor deveni tratat o a doua familie. Profesorul nu este speriat de ceea ce i se întâmplă, el își poate rezolva și în acest loc enigmele micilor descoperiri din timpul vieții. În plus, cei de-aici sunt pregătiți să îl asiste: *Milica*, soția sa, a găsit deja câteva posibile vestigii. *Brutarul Marko* (Radu Panamarenco) încă mai tânjește după soția sa fâșneată (Rodica Popescu Bitănescu). *Lămâiță* (Marius Gâlea), țiganul care s-a înrudit cu acordeonul pe care-l poartă tot timpul după gât, este uimit de îndrăzneala soției de a avea acum alt bărbat. *Doctorul Katic* (Eusebiu Ștefănescu) nu acceptă tehnologia modernă care a invadat cercetarea medicală. *Keser* (Eugen Cristea), ultimul soldat cinstit, se luptă cu patima fiului devenit prea bătrân. Iar fiul, *Janko* (Mircea Andreescu), cu părul alb, cu filosofie și ciroză, este singurul, poate, care se întreabă cu voce tare ce se mai întâmplă cu cei vii.

Virgil Ogășanu este un profesor simpatic, cu fixația oricărui cercetător de a găsi soluții. Jocul lui este credibil, simplu, o transpunere a emoțiilor care străbat sufletul unui om cultivat, dar care nu și-a pus niciodată problema unei alte entități, a unui alt impuls creator generat de un alt spațiu etc. Deși totul îi este necunoscut în această lume, prezența câtorva apropiați îl destinde și nu-i lasă răgazul pentru întrebări. Locul lor este luat de avalanșa amintirilor,

copleșitoare, de altfel. Copleșitoare este și dispariția sa pentru fidelul ucenic *Peter* (George Ivașcu), care se va spânzura, posibilitate de a continua munca alături de profesor. A fost la psihiatru, acceptă consultațiile gratuite ale lui *Katic*, se dă drept un ins asocial, repezit, ruinat de mediul înconjurător. George Ivașcu se impune prin farmecul sincerității personajului și a interpretării lui, prin caraghioslăcul ținut în frâu uneori și de câteva replici satirice. Gestul disperat al personajului său scoate în evidență faptul că este mult prea onest și afectuos pentru lumea căreia îi aparține. Mircea Andreescu își conturează foarte bine aparițiile, este cel mai bun purtător al mesajului de dincolo într-un monolog despre speranță, împăcare cu sine și nostalgie, care lasă cuvintele să se rostogolească ca niște sămburi de adevăr în sala încremenită a Naționalului din București. *Janko* al lui este cel drag al nostru care a plecat. Este fiul devenit tată, maturul care s-a născut bețiv, este supărat foc când se pierde acordeonul lui *Lămâiță* de la care auzea sunetele ce-l apropiau puțin câte puțin de ceea ce nu mai poate avea. Recunosc că monologul lui provoacă o mare tristețe printre cei care-l ascultă, dar poate să rupă imediat acest efect prin aerul de pișicher pudic.

Vestea întoarcerii profesorului la viață îi năucește și pe cei vii, și pe cei morți. *Ivan*, fiul profesorului (Mircea Rusu, cu alunecări fine în registrul comic), este buimăcit și nesigur. *Mătușa Anghelina* (Raluca Zamfirescu) își păstrează cu succes calmul. *Bărbierul* (Valentin Uritescu, conturându-și rolul cu sensibilitate) e hotărât să lămurească o dată pentru totdeauna enigma morții clinice. Soția brutarului are frisoane și se ینهacă de emoție. Toți cei de pe tărâmul celălalt vor să le fie transmise mesajele; toți cred că mesajele lor au importanță vitală. Vorbesc repede, incoerent, împoaeie capul profesorului *Mihajlo* în credința că vor fi auziți. Și sunt auziți, criticați, luați ca atare, dar mai ales aduși în amintire, așa cum spera fiul-bătrân sub pecetea unui cer înstelat la care privesc și ei, și noi. Finalul piesei, realist și tulburător, continuă ideea că dincolo de toate există o motivație profundă a lucrurilor zilnice – fie ele simple sau complicate.

Teatrul Național București – Tărâmul celălalt de Dusan Kovacevic. Regia, decorul și muzica: Horea Popescu. Costume: Florinela Popescu Fărcașanu. Traducere: Mariana Ștefănescu. Cu: Virgil Ogășanu, Mircea Andreescu, George Ivașcu, Valentin Uritescu, Raluca Zamfirescu, Eugen Cristea, Radu Panamarenco, Mihai Perșa, Eusebiu Ștefănescu, Mircea Rusu, Rodica Popescu Bitănescu, Gabriela Bibeș, Marius Gâlea. Data premierei: 21 mai 2002.